

MARSEL (SÜLEYMAN) ŞALOM TÜRK EDEBİYATININ BİR KÜLTÜR ELÇİSİ

Rıfat N. BALI

Bu yazı ile Türkiye Yahudileri arasından yetişmiş ve Türk edebiyatının İspanyol dilinin konuşulduğu başta İspanya olmak üzere tüm Latin Amerika ülkelerinde tanınması yönünde, sürekli ancak sessiz sedasız çalışmış olan Marsel (Süleyman) Şalom tanıtılacaktır.

Marsel Şalom 15 Aralık 1921 tarihinde Edirne'de doğdu ve öğrenimine Edirne'de başladı. Babası benzin istasyonu işletirdi. Annesi De Tarnot ailesindendi. Öğrenimini Paris Henry IV lisesinde tamamladı, Paris'teki öğrenimi sırasında Paris'te yaşayan dayısı ona destek oldu. Öğrenimini bitirdikten sonra İstanbul'a geri döndü. İstanbul'da iken *Le Journal d'Orient* gazetesinde Mar.Şal. rumuzu ile *La Comedie Humaine au Palais de Justice (Adliye Sarayı'nda İnsanlık Komedyası)* başlıklı köşe yazıları yazdı, ayrıca dış haberleri de yönetti. Daha sonra *Demokrat Politika*, *La Boz de Türkiye* dergi ve gazetelerinde çalıştı, çok sayıda makede ve yazıları yayımlandı, 1946 yılında *La Presse* adlı bir gazetenin yayımına başladı, ancak gazete yaklaşık bir-bir buçuk yıl sonra yayın hayatına son verdi, bunun nedeni *Le Journal d'Orient* ve *La Turquie* adlı iki Fransızca gazetenin mevcudiyetlerinden ötürü Fransızca diline aşına kısıtlı sayıdaki okur kitlesine hitap eden üçüncü bir gazeteye yer olmamasıydı.

Bir ara kısa süren bir evlilik yaptı, romantik bir yapıya haiz olduğundan evliliğinin sonra ermesi onu ruhen sarstı ve 1950'li yılların başında tekrar Paris'e geri döndü. Burada Alliance Israelite Universelle (1) veya World Zionist Organisation (Dünya Siyonist Organizasyonu) gibi bir Yahudi kurumunun çıkardığı yayımın yönetiminde çalıştı. 1950-1951 yılları arasında Yeni Sabah gazetesinin Paris muhabirliğini, 1951-1953 yıllarında İstanbul Express gazetesinin önce Paris sonra Madrid özel muhabirliğini yaptı. 1955-1956 yılları başında Türkiye'nin Madrid Büyükelçisi Zeki Kunalalp ile tanıştı, onun çağrısı üzerine İspanya'ya yerleşti ve Türkiye'nin Madrid Büyükelçiliği'nde yerel kadrolu Basın Müşaviri olarak çalışmaya başladı. Aynı yıllardan itibaren de *Milliyet*'in İspanya muhabiri oldu.

İspanya yetkililerinin şart koşmaları üzerine Marsel olan adını Süleyman olarak değiştirdi. Daha sonra Madrid Özerk Üniversitesi Doğu ve Afrika İncelemeleri Enstitüsü'nde (2) okutman olarak görev aldı. Buradaki görevi esnasında Türk edebiyatını İspanya'da tanıtmak için uğraşlarda bulundu ve aşağıdaki bibliyografyada yer alan kitapları hazırladı. İspanya'nın Cuenca ken-

tinde Osmanlılar öncesi ve sonrası Türk Araştırmalar Kongresi'nin ilk kez toplanmasını ve 1983 yılında da bu kongreye Türkologların katılmasını sağladı.

Yaşamının son üç yılında İspanya Dışişleri Bakanlığı'na bağlı Arap ve İslam Kültürü Enstitüsü'nde ders verdi. Hazırlamakta olduğu otuzbin sözcüklü Türkçe-İspanyolca sözlüğünü bitiremeden 12 Ekim 1985 tarihinde vefat etti ve vasiyeti üzerine tüm mal varlığı, kütüphanesi ve yayımlanmamış yazmaları Madrid Özerk Üniversitesi'ne bağışlandı.

İspanyol dilinin tüm Latin Amerika ülkelerinde yaygın olmasından ötürü Süleyman Şalom Türkiye ile, başta İspanya olmak üzere, tüm Latin Amerika Ülkeleri arasında bir kültür köprüsü görevi yaptı.(3)

Bu yazının sonunda verilen bibliyografya tam olduğu iddiasını taşımamaktadır, zira bir yandan yazarın muhtelif dergi ve gazetelerde yer almış olan yazıları derlenmemiş, diğer yandan ise gerek Türkiye'nin Madrid Büyükelçiliğine ve gerekse Madrid Özerk Üniversitesi'ne yazarın onlarda mevcut eserlerini saptamaya yönelik yazılan cevapsız kalmıştır. Bu nedenlerden ötürü bu bibliyografya sadece ülkemizde pek tanınmamış ve gözardı edilmiş olan bir Türk Yahudi ve kültür elçisi hakkında bir deneme niteliği taşımaktadır.

BİBLİYOGRAFYA

- 1- *Brumes et Soleils*, 71 sh., Çitiris Biraderler, İstanbul, 1938
- 2- *Les Juifs*, 63 sh., Les Livres Nouveaux, Paris, 1942
- 3- Dr. Magnus Hirschfeld, *Cinsiyet Dünyası*, Mar-Şal. ve Dr. S. Oktay (çevirenler), 327 sh., Batı Yayıncılık, İstanbul, 1946.
- 4- *Poemes Juifs*, 21 sh. Becid Basımevi, İstanbul, 1949
- 5- *Mon Petit Fou*, 1950
- 6- *Espana*, 1955
- 7- *La Roca desnuda*, 1958
- 8- *Poetas Turcos Contemporaneos*. Selección, versión, prólogo y notas de Soliman Salom, 153 sh.+2 yaprak, Madrid, Rialp, 1959, 19 cm. (Çağdaş Türk Şairleri Seçkisi)
- 9- *Alas Puertas del Mundo*, 77 sh.+1 yaprak, Madrid, Imp. estades, 1968. Retrato del autor. Koleksiyon "Odin", cilt 2.
- 10- *El Sembrador de Tristeza*, 94 sh., Madrid, Editora Nacional, 1970.
- 11- *Nazim Hikmet*, Antología Selección traducción y prólogo de Soliman Salom, 246 sh. Madrid, Alberto Corazon, 1970, Koleksiyon "Visor de Poesía", Cilt 5, 19.5 cm.
- 12- *Nazim Hikmet*, 189 sh.+1 yaprak, Madrid, E.P.E.S.A., 1971, Grandes Escritores Contemporaneos, Cilt 38, 17 cm.
- 13- *Yunus Emre*, Antología poética, preparada y traducida por Süleyman Salom, XIV sh.+1 yaprak+110 sh.+1 yaprak, Madrid, Instituto de Estudios Orientales y Africanos. Universidad Autónoma, 1974, 16.5 cm., Seri "Literaturas Extranas-Literatures Hermanas"
- 14- *Nazim Hikmet*, Antología. Selección, traducción y prólogo de Soliman Salom, 246 sh., 2. baskı, Madrid, Alberto Corazon, 1974, 19 cm., Koleksiyon Visor de Poesía, Cilt V.
- 15- *Nazim Hikmet*, Antología. Selección, traducción y prólogo de Soliman Salom, 246 sh., 3. baskı, Madrid, Alberto Corazon, 1981, 19 cm., koleksiyon Visor de Poesía; Cilt 5, dizin ve Bibliyografya var, 239 sh.
- 16- *Espanol-Turco*, VII+173 sh., 27 cm., Madrid, Universidad Autónoma, 1982, Cuadernos de interprete y traductor. Lexico basico instrumental; 7 (İspanyolca-Türkçe sözlük)

17- Fuzuli, Seud de Muhammed ibn Sulayman. Leylâ y Mechûn/*Fuzulî*, edicion preparada de Süleyman Salom, 446 sh.+2 yaprak, Madrid, 1982, Bibliotheca de la literature y el pensamiento universales, 18 cm.

18- A. Kadir & Afşar Timuçin & Süleyman Şalom (çevirenler), Filistin Şiiri (3. baskı), Yazko, İstanbul 1982, 151 sh.

19- A. Kadir & Afşar Timuçin & Süleyman Şalom (çevirenler) (4. baskı), İstanbul 1983, Yazko, 151 sh.

Bu bibliyografyada yer alan kitaplardan:

- a) 8-17 arası İspanya Milli Kütüphanesi'nde, (7)
- b) 1 ve 4 Beyazıt Devlet Kütüphanesi'nde,
- c) 2, yazarın koleksiyonunda
- d) 3, Ankara'da Milli Kütüphane'de mevcuttur.

Bunlara ek olarak,

- *Tevfik Fikret Antolojisi*, (8)
- *Dede Korkut Masalları*, (9)
- *Babürname*, (10)
- *Yahya Kemal Antolojisi*, (11)
- *Toplumcu Türk Şiirleri Antolojisi*, (12)
- *Tanzimat Sonrası Türk Edebiyatında Endülüs Konusu* (13) eserlerinden de söz edilmesine rağmen kayıtlarına rastlanamamıştır.

(1) Evrensel Yahudi Birliği anlamını taşıyan Fransız Yahudileri'nin kurmuş oldukları ve Ortadoğu Yahudilerinin kültür, eğitim ve meslek düzeylerini yükseltmek amacı ile Fransız dilinde eğitim yapan bir okular zinciri kuran, Yahudi eğitim ve dayanışma kurumu.

(2) 16.10.1985 tarihli Şalom Gazetesine göre Doğu Dilleri Araştırma Enstitüsü ve Şarkiyat Enstitüsü'nde Türk Dili okutmanı oldu.

(3) Bu yaşam öyküsü aşağıdaki kaynaklardan derlenmiştir. Yazarın yakın çalışma arkadaşı Bay Sami Kohen'e verdiği bilgilerden ötürü teşekkür ederim.

- *Milliyet*, 13 Ekim 1985,
- *Şalom*, 16 Ekim 1985,
- Sami Kohen ile 12 Kasım 1995'de yapılan görüşme,
- Nesim Benbanaste, *Örneklerle Türk Musevi Basınının Tarihçesi*, İstanbul 1988, sh. 82 ve 288
- Prof. Avram Galanti, *Türk Harsı ve Türk Yahudisi*, İstanbul 1953, sh. 31.

(4) *Poetas Turcos Contemporaneos* kitabının kapağında belirtilmiş olup kitabın hangi koleksiyonlarda olduğu saptanamamıştır.

(5) *Poetas Turcos Contemporaneos* kitabının kapağında belirtilmiş olup kitabın hangi koleksiyonlarda olduğu saptanamamıştır.

(6) *Poetas Turcos Contemporaneos* kitabının kapağında belirtilmiş olup kitabın hangi koleksiyonlarda olduğu saptanamamıştır.

(7) Bibliyografik künyeleri veren İspanyol Milli Kütüphanesi'ne teşekkür ederim.

- (8) *Milliyet*, 13.10.1985 / *Şalom*, 16.10.1985
- (9) *Milliyet*, 13.10.1985 / *Şalom*, 16.10.1985
- (10) *Şalom*, 16.10.1985
- (11) *Şalom*, 16.10.1985
- (12) *Şalom*, 16.10.1985
- (13) *Şalom*, 16.10.1985